

03.01.2013

Zmiany w przepisach emerytalnych od 1 stycznia 2013 r.

Z dniem 1 stycznia 2013 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z dnia 6 czerwca 2012 r., poz. 637), nowelizujące wiele regulacji z zakresu m.in. zaopatrzenia emerytalnego.

Najistotniejsze zmiany polegają m.in. na:

1. stopniowym podwyższaniu wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn do osiągnięcia jednakowego poziomu 67 lat,
2. pomniejszaniu podstawy obliczenia emerytury z systemu zreformowanego o kwotę pobranych wcześniejszych emerytur, przyznanych przed osiągnięciem wieku emerytalnego,
3. wprowadzeniu możliwości przejścia na emeryturę częściową przed osiągnięciem wieku emerytalnego,
4. stopniowym ujednoczeniu stażu ubezpieczeniowego dla kobiet i mężczyzn - do 25 lat - uprawniającego do najniższej emerytury,
5. dostosowaniu podwyższonego wieku emerytalnego do zasad ustalania stażu hipotetycznego uwzględnianego przy obliczaniu wysokości renty z tytułu niezdolności do pracy,
6. umożliwieniu dalszego pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy oraz świadczeń o charakterze przedemerytalnym do czasu osiągnięcia podwyższonego wieku emerytalnego,
7. wydłużeniu okresu pobierania okresowej emerytury kapitałowej.

Ponadto ustawa zmieniająca wprowadza zmiany w zakresie realizacji dotychczasowych przepisów z zakresu zabezpieczenia społecznego - m.in. zmiany dotyczące:

1. zniesienia wymogu rozwiązania stosunku pracy przy ubieganiu się o emeryturę z art.184 ustawy emerytalnej,
2. ustalania emerytury w tzw. mieszanej wysokości.

I. Zmiany w zakresie wieku emerytalnego

1. Bez zmian pozostaje wiek emerytalny dla:

1. kobiet urodzonych przed dniem 1 stycznia 1953 r. - 60 lat,
2. mężczyzn urodzonych przed dniem 1 stycznia 1948 r. - 65 lat.

2. Wprowadzenie podwyższonego wieku emerytalnego - docelowo do 67 lat - dotyczy:

1. kobiet urodzonych po 31 grudnia 1952 r.,

2. mężczyzn urodzonych po 31 grudnia 1947 r.

3. Wiek emerytalny dla mężczyzn urodzonych w okresie od 1 stycznia 1948 r. do 31 grudnia 1948 r. uległ podwyższeniu i wynosi co najmniej:

1. 65 lat i 1 miesiąc - dla urodzonych od dnia 1 stycznia 1948 r. do dnia 31 marca 1948 r.,
2. 65 lat i 2 miesiące - dla urodzonych od dnia 1 kwietnia 1948 r. do dnia 30 czerwca 1948 r.,
3. 65 lat i 3 miesiące - dla urodzonych od dnia 1 lipca 1948 r. do dnia 30 września 1948 r.,
4. 65 lat i 4 miesiące - dla urodzonych od dnia 1 października 1948 r. do dnia 31 grudnia 1948 r.

Podwyższenie wieku emerytalnego dla tej grupy ubezpieczonych daje możliwość:

1. przejścia na emeryturę wcześniejszą na dotychczasowych zasadach, określonych w art. 29 i 32 ustawy emerytalnej - mimo ukończenia 60 lat (kobieta) lub 65 roku życia (mężczyzna), o ile wniosek o emeryturę zostanie zgłoszony przed ukończeniem wieku emerytalnego ustalonego według daty urodzenia danej osoby,
2. nabycia przez mężczyznę uprawnień do tzw. niepełnej emerytury w wieku wyższym niż dotychczasowy (65 lat), przysługującej na podstawie art. 28 ustawy emerytalnej - po udowodnieniu 20 - letniego okresu składkowego i nieskładkowego).

Przykład.

Ubezpieczona, ur. 8 grudnia 1953 r., posiadająca na dzień 31 grudnia 2008 r. ponad 32-letni okres zatrudnienia, w ramach stosunku pracy, winna zgłosić - w myśl dotychczasowych przepisów - wniosek o wcześniejszą emeryturę najpóźniej do dnia 7 grudnia 2013 r., tj. do dnia poprzedzającego dzień ukończenia 60 lat. Zgodnie z przepisami w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2013 r. - wniosek o tę emeryturę może zgłosić do dnia 7 kwietnia 2014 r., tj. do dnia poprzedzającego dzień osiągnięcia wieku emerytalnego wyznaczonego datą urodzenia (60 lat i 4 miesiące).

Przykład.

Mężczyzna, ur. 15 września 1948 r. miałby - zgodnie z dotychczasowymi przepisami - możliwość przejścia na wcześniejszą emeryturę do dnia 14 września 2013 r. (tj. do dnia poprzedzającego dzień ukończenia 65 lat). Zgodnie z przepisem art. 29, uwzględniającym - od dnia 1 stycznia 2013 r. - nowe brzmienie art. 27 ustawy emerytalnej, zainteresowany może ubiegać się o wcześniejszą emeryturę do dnia 14 grudnia 2013 r., tj. do dnia poprzedzającego dzień, w którym ukończy 65 lat i 3 miesiące, tzn. ukończy wiek emerytalny wyznaczony jego datą urodzin.

4. Podwyższenie wieku emerytalnego oznacza, iż zarówno emerytura na wniosek, jak i emerytura przyznawana z urzędu na zasadach określonych w art. 24a lub 27a ustawy emerytalnej, będzie przyznawana także w podwyższonym wieku.

II. Pomniejszanie podstawy obliczenia emerytury przyznawanej na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej

1. Zasada pomniejszania podstawy obliczenia emerytury przysługującej po osiągnięciu wieku emerytalnego (art. 24 ustawy emerytalnej) dotyczy emerytur, które będą przyznane osobom mającym ustalone już uprawnienia do:

1. emerytury wcześniejszej przyznanej na podstawie art. 46, 50, 50a, 50e, 184 ustawy emerytalnej lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.) oraz na podstawie art. 34 lub art. 48 i 49 ustawy emerytalnej w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2006 r. - jeżeli osoby te świadczenia pobierały,

2. emerytury częściowej.

2. Podstawę obliczenia emerytury z art. 24 ustawy emerytalnej stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem ich waloryzacji, zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca, poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego.

3. Pomniejszanie podstawy obliczenia emerytury będzie polegało na odjęciu od kwoty podstawy obliczenia emerytury kwoty stanowiącej sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne (w tzw. kwocie brutto). Jeżeli przyznana wcześniejsza emerytura podlegała zmniejszeniu wskutek osiągnięcia przychodów - do ustalenia podstawy obliczenia emerytury przyjmuje się kwoty faktycznie wypłacone (po dokonaniu rozliczenia przychodów).

Przykład.

Kobiecie, ur. 24 lipca 1953 r. przyznano wcześniejszą emeryturę na podstawie art. 46 w zw. z art. 29 ustawy emerytalnej od dnia 1 sierpnia 2012 r. i po rozwiązaniu stosunku pracy - w dniu 31 sierpnia 2012 r.- podjęto - od dnia 1 września 2012 r. wypłatę świadczenia. W przypadku zgłoszenia przez zainteresowaną wniosku o emeryturę z art. 24 ustawy emerytalnej, tj. po ukończeniu wieku emerytalnego (w tym przypadku wieku 60 lat i 3 miesięcy, który zostanie osiągnięty w dniu 24 października 2013 r.) - podstawa obliczenia nowej emerytury zostanie pomniejszona o sumę wszystkich emerytur wypłaconych od 1 września 2012 r.

III. Wprowadzenie tzw. emerytury częściowej

Zasady uzyskania uprawnień do emerytury częściowej oraz ustalania wysokości świadczenia i wypłaty określają przepisy art. 26 b ustawy emerytalnej w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2013 r.

1. Zasady przyznawania emerytury częściowej.

Emerytura częściowa przysługuje ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r., którzy nie osiągnęli wieku właściwego ze względu na datę urodzenia, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

1. kobieta osiągnęła co najmniej 62 lata życia i posiada co najmniej 35-letni okres składkowy i nieskładkowy,
2. mężczyzna osiągnął co najmniej 65 lat życia i posiada co najmniej 40-letni okres składkowy i nieskładkowy.

Powyższe oznacza, że na emeryturę częściową może przejść:

- kobieta urodzona po dniu 31 grudnia 1958 r. oraz
- mężczyzna urodzony po dniu 31 grudnia 1948 r.

jeżeli spełnią - odpowiednio - powyżej wymienione warunki dotyczące stażu ubezpieczeniowego.

Pierwsza emerytura częściowa może być przyznana po dniu 31 grudnia 2013 r. (mężczyźnie).

Przy ustalaniu wymaganego 35 lub 40-letniego okresu składkowego i nieskładkowego - uwzględnia się - analogicznie, jak przy ustalaniu uprawnień do emerytury na dotychczasowych zasadach:

1. w pierwszej kolejności - okresy składkowe,

2. następnie - okresy nieskładkowe w wymiarze nie dłuższym niż 1/3 okresów składkowych,
3. w dalszej kolejności - okresy składkowe uzupełniające (okresy rolne - art. 10 ustawy emerytalnej), jeżeli wymiar okresów składkowych i nieskładkowych jest krótszy niż 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn,
4. w ostatniej kolejności - okres pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy na zasadach określonych w art. 10 a ustawy emerytalnej, jeżeli łączny wymiar okresów wymienionych w pkt 1 - 3 jest krótszy niż 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn.

Do uzyskania uprawnień do emerytury częściowej nie jest wymagane rozwiązanie stosunku pracy - jeżeli ubezpieczony jest pracownikiem.

2. Ustalanie wysokości emerytury częściowej.

W celu obliczenia wysokości emerytury częściowej ustala się pełną wysokość emerytury w myśl nowych zasad.

Podstawę obliczenia tej emerytury stanowi suma kwoty zwaloryzowanego kapitału początkowego i kwoty zwaloryzowanych składek emerytalnych, zewidencjonowanych do końca miesiąca kalendarzowego poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury częściowej.

Przy ustalaniu podstawy obliczenia częściowej emerytury uwzględnia się:

1. tylko kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego (I filar - bez składek zewidencjonowanych na subkoncie i rachunku w OFE) - jeżeli ubezpieczona/y jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego,
2. zwiększenie rolne - jeżeli ubezpieczona/y legitymuje się okresem opłacania składek na ubezpieczenie rolne, krótszym niż 25 lat.

Po ustaleniu pełnej wysokości emerytury częściowej nie stosuje się podwyższenia jej kwoty do kwoty świadczenia najniższego, w myśl art. 87 ustawy emerytalnej.

Podstawę obliczenia emerytury dzieli się przez średnie dalsze trwanie życia właściwe - według obowiązujących tablic - dla wieku, w którym ubezpieczona/y przechodzi na częściową emeryturę.

Wysokość emerytury częściowej stanowi 50 % kwoty obliczonej z zastosowaniem w/w zasad - kwota ta nie podlega podwyższeniu do kwoty emerytury najniższej.

3. Zasady wypłaty emerytury częściowej.

Emerytura częściowa nie podlega zawieszeniu ani zmniejszeniu z tytułu osiągnięcia przychodów - bez względu na ich źródło.

Z kwoty tej emerytury dokonuje się potrąceń i egzekucji, przy zachowaniu kwoty wolnej od potrąceń i egzekucji - jak dla emerytury.

Wypłata emerytury częściowej może być kontynuowana także po osiągnięciu wieku emerytalnego, określonego według daty urodzenia - do czasu złożenia wniosku o emeryturę w pełnej wysokości.

IV. Jednakowy staż ubezpieczeniowy dla potrzeb ustalenia emerytury w kwocie najniższej.

Wysokość nowej emerytury nie może być niższa od kwoty emerytury najniższej, jeżeli ubezpieczony udowodnił okresy składkowe i nieskładkowe w wymiarze wynoszącym co najmniej 20 lat - w przypadku

kobiety i 25 lat - w przypadku mężczyzny.

Od dnia 1 stycznia 2014 r. rozpocznie się stopniowe wydłużanie wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego dla kobiet według następujących zasad:

1. 21 lat - dla kobiet, które wiek emerytalny właściwy dla daty urodzenia ukończą w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2015 r.,
2. 22 lata - dla kobiet, które wiek emerytalny właściwy dla daty urodzenia ukończą w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2017 r.,
3. 23 lata - dla kobiet, które wiek emerytalny właściwy dla daty urodzenia ukończą w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2019 r.,
4. 24 lata - dla kobiet, które wiek emerytalny właściwy dla daty urodzenia ukończą w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2021 r.

Od dnia 1 stycznia 2022 r. staż ubezpieczeniowy uprawniający do podwyższenia nowej emerytury do kwoty najniższej emerytury będzie jednakowy dla kobiet i mężczyzn - 25 lat.

Przykład. Ubezpieczona, ur. 8 grudnia 1953 r. osiągnie wiek emerytalny - 60 lat i 4 miesiące - w I kwartale 2014 r. Aby przysługująca jej emerytura mogła być podwyższona do kwoty najniższej emerytury - zainteresowana powinna legitymować się 21 -letnim okresem składkowym i nieskładkowym.

V. Zmiana zasad dotyczących ustalania stażu hipotetycznego do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W związku z podwyższeniem wieku emerytalnego - docelowo do 67 lat - wydłużono okres, za który oblicza się staż hipotetyczny przy ustalaniu wysokości renty z tytułu niezdolności do pracy.

Przy obliczaniu renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy dolicza się po 0,7% podstawy wymiaru renty za każdy rok okresu brakującego do pełnych 25 lat okresów składkowych oraz nieskładkowych, przypadających od dnia zgłoszenia wniosku do dnia, w którym rencista ukończyłby określony dla kobiet wiek emerytalny (docelowo 67 lat). Wiek emerytalny mężczyzny ustala się według daty urodzenia kobiety.

Dotyczy to rent z tytułu niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia oraz rent z tytułu niezdolności do pracy spowodowanych wypadkiem lub chorobą zawodową, przyznawanych z ubezpieczenia wypadkowego.

VI. Zmiany dotyczące wydłużenia wypłaty rent z tytułu niezdolności do pracy

Wypłata rent z tytułu niezdolności do pracy, przyznanych przed dniem 1 stycznia 2013 r. do dnia osiągnięcia wieku 60 lat przez kobietę i 65 lat przez mężczyznę osobom, którym podwyższono wiek emerytalny zgodnie z art. 24 ust.1a i 1b - zostaje wydłużona do dnia osiągnięcia ustalonego według daty urodzenia rencisty podwyższonego wieku emerytalnego.

VII. Zmiany dotyczące wydłużenia wypłaty emerytur pomostowych, nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych, zasiłków przedemerytalnych oraz świadczeń przedemerytalnych

Wydłużenie wieku emerytalnego powoduje również zmiany w przepisach regulujących zasady wypłacania emerytur pomostowych, nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych oraz zasiłków i świadczeń przedemerytalnych.

Zmiany te gwarantują, że ustalone prawo do powyższych świadczeń ustaje w dniu poprzedzającym dzień osiągnięcia wieku emerytalnego, ustalonego dla danej osoby według jej daty urodzenia.

Dotyczy to:

1. kobiet urodzonych po 31 grudnia 1952 r. i mężczyzn urodzonych po 31 grudnia 1948 r. - w odniesieniu do emerytur pomostowych, nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych oraz zasiłków przedemerytalnych i świadczeń przedemerytalnych,
2. mężczyzn urodzonych w okresie od 1 stycznia 1948 r. do 31 grudnia 1948 r. - w odniesieniu do zasiłków przedemerytalnych i świadczeń przedemerytalnych.

Przykład.

Zainteresowany, ur. 17 marca 1955 r., pobiera od dnia 1 kwietnia 2012 r. emeryturę pomostową z tytułu wykonywania pracy o szczególnym charakterze. Zgodnie z przepisami obowiązującymi do dnia 31 grudnia 2012 r. - emerytura przysługiwałaby do dnia 16 marca 2020 r. W związku z wejściem w życie - od dnia 1 stycznia 2013 r. - przepisów o wydłużeniu wieku emerytalnego - emerytura pomostowa będzie przysługiwała do dnia 16 marca 2022 r., tj. do dnia poprzedzającego dzień ukończenia 67 lat, tzn. wieku emerytalnego określonego według daty urodzenia.

VIII. Zmiany dotyczące okresowej emerytury kapitałowej

Okresową emeryturę kapitałową może uzyskać wyłącznie kobieta po osiągnięciu wieku emerytalnego określonego w art. 24 ust. 1a ustawy emerytalnej.

Okresowej emerytury kapitałowej nie może uzyskać kobieta mająca ustalone prawo do emerytury częściowej.

Okres pobierania okresowej emerytury kapitałowej wydłużony jest do dnia, poprzedzającego dzień, w którym kobieta pobierająca okresową emeryturę kapitałową osiągnie wiek uprawniający do dożywotniej emerytury kapitałowej.

Wiek ten jest ustalany według wieku emerytalnego określonego dla mężczyzny.

IX Inne zmiany

1. Zmiany dotyczące emerytur z art. 184

Zniesiono warunek rozwiązania stosunku pracy jako warunek uzasadniający ustalenie prawa do emerytury określonej w art. 184 ustawy emerytalnej. Osoba kontynuująca w ramach stosunku pracy zatrudnienie u dotychczasowego pracodawcy może mieć ustalone prawo do tej emerytury, które jednak ulegnie zawieszeniu w trybie art. 103a ustawy emerytalnej.

2. Emerytura w tzw. mieszanej wysokości

Emerytura będzie ustalana w tzw. mieszanej wysokości również dla osób, które wiek uprawniający do emerytury osiągną w 2014 r., a więc dla:

1. kobiet urodzonych w okresie od 1 października 1953 r. do 31 grudnia 1953 r., które wiek emerytalny osiągną w I kwartale 2014 r.,
2. kobiet urodzonych w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 30 czerwca 1954 r., które wiek emerytalny osiągną najpóźniej do 31 grudnia 2014 r.,
3. mężczyzn urodzonych w okresie od 1 stycznia 1949 r. do 30 czerwca 1949 r., którzy wiek emerytalny osiągną najpóźniej do 31 grudnia 2014 r.,
4. kobiet i mężczyzn, którzy wiek uprawniający do emerytury określonej w art. 184 osiągną w roku 2014.

(źródło: www.zus.pl)

